

יהדות

דינים

לבתי ספר עצמאיים

הוראות

א. משך הבחינה: שעותיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון	–	(8×10)	–	80	נקודות
פרק שני	–	(20×1)	–	20	נקודות
סך הכול	–			100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – הלכה למעשה (80 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1–3, ועל שמונה מן השאלות 4–14.
בשאלות שבחרתם, ענו על כל הסעיפים (לכל שאלה – 8 נקודות).

ענו על שתיים מן השאלות 1–3.

1. הלכות מוקצה

- א. דבר מוקצה הונח לפני שבת על חפץ שמותר בטלטול בשבת, ובכניסת השבת נעשה החפץ המותר בטלטול "בסיס לדבר האסור".
האם מותר לטלטל חפץ זה בשבת אם הוסר ממנו דבר המוקצה? נמקו את תשובתכם. (2 נקודות)
- ב. הסבירו מהו "טלטול בגופו" ומהו "טלטול מן הצד". (2 נקודות)
- ג. כתבו מהו סוג הטלטול בכל אחד מן המקרים האלה:
(1) נברשת תלויה שהתנענעה בגלל הסרת חפץ שהיה מונח עליה.
(2) הזזת עט המונח על הרצפה באמצעות הרגל, תוך כדי הליכה.
(2 נקודות)
- ד. האם מותר להזיז דבר מוקצה ממקומו באמצעות נשיפה? נמקו את תשובתכם. (2 נקודות)

2. חולים ודיניהם

- א. הסבירו מהי "גזרה משום שחיקת סממנים". (2 נקודות)
- ב. איזו פעילות גופנית נאסרה על אדם בריא בשבת? הסבירו מדוע נאסרה פעילות זו. (2 נקודות)
- ג. אדם המתהלך כבריא אך חש כאב כלשהו – מה מותר לו לעשות בשבת לרפואתו? (2 נקודות)
- ד. באילו שני תנאים מותר ליטול בשבת תרופה נחוצה המעורבת במאכל? (2 נקודות)

3. הלכות יום טוב

- א. (1) כתבו ארבע מלאכות שהותרו ביום טוב רק לצורך אוכל נפש.
(2) לצורך מי אסור לעשות ביום טוב את המלאכות האלה? נמקו את תשובתכם.
(3 נקודות)
- ב. באיזה תנאי ובאיזה אופן מותר לברור קטניות ביום טוב? (2 נקודות)
- ג. (1) באיזה מקרה מותר ביום טוב לחמם מים רק עבור רחיצת תינוק ועל ידי גוי בלבד?
(2) האם מותר לאדם ביום טוב לחמם עבור עצמו מים לרחצה? התייחסו בתשובתכם לשתי אפשרויות.
(3 נקודות)

ענו על שמונה מן השאלות 4–14.

4. דיני נטילת ידיים שחרית

- א. יש פעולות שאדם עושה ומחייבות אותו בנטילת ידיים ללא ברכה. כתבו ארבע פעולות כאלה. (4 נקודות)
- ב. "טוב להקפיד בנטילת ידיים שחרית... בכוח גברא". באיזה מקרה מותר ליטול ידיים בלא כוח גברא? (2 נקודות)
- ג. כיצד ינהג אדם שרוצה להתפלל ואין לו מים כלל לנטילת ידיים של שחרית? (2 נקודות)

5. הלכות סעודה

- א. "לא יאכל אדם ולא ישתה דרך רעבתנות". כתבו שלוש פעולות שיש להימנע מהן מפני שהן נחשבות "דרך רעבתנות". (3 נקודות)
- ב. כתבו שלוש פעולות שנאסרו משום "ביזוי אוכלין". (2 נקודות)
- ג. (1) באיזה מקרה התירו חכמים להתחיל סעודה בבית אחד ולסיימה בבית אחר?
(2) מה הם שני התנאים שצריכים להתקיים כדי שיהיה מותר לנהוג כך?
(3 נקודות)

6. הלכות ברכת המזון

- א. (1) מדוע יש להשאיר פת על השולחן כאשר מברכים ברכת המזון? כתבו שתי סיבות.
(2) איזו הלכה נלמדת מדברי חז"ל "שולחן דומה למזבח"? הסבירו כיצד נלמדת הלכה זו.
(3 נקודות)
- ב. אדם "שהה מלברך ברכת המזון" לאחר שאכל פת. כתבו שני מצבים שבהם הוא עדיין חייב לברך ברכת המזון.
(2 נקודות)
- ג. (1) אדם ששָׁבַע מאכילת פת ויש לו ספק אם בירך ברכת המזון – כיצד עליו לנהוג?
(2) אישה ששבעה מאכילת פת ויש לה ספק אם בירכה ברכת המזון – כיצד עליה לנהוג?
(3 נקודות)

7. דין ברכת הריח

- א. (1) מדוע יש לברך ברכה על ריח טוב, הרי "אין הגוף נהנה ממנו"?
(2) מדוע אין מברכים ברכה אחרונה לאחר הרחת ריח טוב?
(3 נקודות)
- ב. (1) על פי מה קובעים אם יש לברך "בורא עצי בשמים" או "בורא עשבי בשמים"?
(2) כיצד ינהג אדם שאינו יודע אם עליו לברך "בורא עצי בשמים" או "בורא עשבי בשמים"?
(3 נקודות)
- ג. מה יברך אדם המריח אתרוג או קפה קלוי שיש לו ריח טוב? (2 נקודות)

8. תפילת הדרך

- א. אדם התפלל תפילת הדרך כאשר יצא מביתו, והגיע ליעדו.
באיזה מקרה עליו להתפלל שוב את תפילת הדרך כאשר הוא חוזר לביתו באותו יום? (3 נקודות)
- ב. אדם שהולך ברציפות יום ולילה – כיצד עליו לנהוג בנוגע לתפילת הדרך מן היום השני ואילך? נמקו את תשובתכם. (3 נקודות)
- ג. אדם הרוכב על גבי בהמה – כיצד עליו לנהוג בנוגע לתפילת הדרך? נמקו את תשובתכם. (2 נקודות)

9. הלכות מליחה

- א. ציינו את ארבעת השלבים של הכשרת בשר, ופרטו שניים מהם. (4 נקודות)
- ב. (1) כתבו שני הבדלים בין הכשרת כבד ובין הכשרת בשר.
(2) הסבירו מדוע הכשרת כבד שונה מהכשרת בשר. (3 נקודות)
- ג. מהו דינו של הכלי שבו מכשירים את הבשר? (נקודה אחת)

10. הלכות מאכלות אסורות

- א. מדוע "צריך האדם לזוהר במאוד מאוד" שלא להיכשל באכילת תולעים? כתבו שתי סיבות. (2 נקודות)
- ב. (1) באילו תנאים מותר לשני אנשים המכירים זה את זה "לאכול בשולחן אחד, זה בשר וזה מאכל חלב"? כתבו שני תנאים.
(2) כתבו שני דברים שיש להקפיד עליהם אם רוצים לאכול גבינה ומייד לאחר מכן בשר על אותו שולחן. (4 נקודות)
- ג. (1) כיצד יש לשלוח פת או גבינה בידי נוכרי?
(2) כיצד יש לשלוח נתח בשר בידי נוכרי? (2 נקודות)

11. דיני שמחת יום טוב

- א. (1) כיצד מקיימים מצוות "שמחת יום טוב"?
(2) כיצד מקיימים מצוות "עונג יום טוב"? (2 נקודות)
- ב. במה נוהגים להרבות ביום טוב יותר מבשבת? הסבירו מדוע. (3 נקודות)
- ג. (1) מהו "אסרו חג"? כתבו שני מנהגים שנוהגים באסרו חג.
(2) באחד מימי "אסרו חג" חל דין שאינו חל בימי "אסרו חג" אחרים. מהו דין זה? נמקו את תשובתכם. (3 נקודות)

12. דיני חול המועד

- א. (1) הסבירו מהי "מלאכת דבר האבד".
- ב. (2) באיזה מקרה אסור לעשות "מלאכת דבר האבד" בחול המועד?
(3 נקודות)
- ג. מי מכונה "המחלל" את חול המועד, ומי מכונה "המבזה" את חול המועד? (3 נקודות)
- ד. בנוגע ל**כל אחת** מן הפעולות האלה, כתבו אם מותר לעשותה בחול המועד –
1. לשאת אישה
 2. לגלח את הזקן
 3. לכתוב מכתב לחבר
 4. לשכור פועל לעבודה שתיעשה לאחר המועד
- (2 נקודות)

13. הלכות רכילות ולשון הרע

- א. הסבירו את ההבדל בין "המספר לשון הרע" ובין "בעל לשון הרע". (2 נקודות)
- ב. "המספר בטובת חברו בפני שונאיו" – מדוע דבריו הם "אבק לשון הרע"? (2 נקודות)
- ג. לפי קיצור שולחן ערוך, "מה תקנתו של אדם שלא יבוא לידי לשון הרע"? בתשובתכם התייחסו לתלמיד חכם ולעם הארץ.
(2 נקודות)
- ד. ציינו את **ארבע** הכיתות שאינן מקבלות את פני השכינה. (2 נקודות)

14. הלכות נדרים ושבועות

- א. על איזה סוג של נדרים אמרו חז"ל "נדרים סייג לפרישות"? כתבו **שת** דוגמאות לנדרים מסוג זה. (3 נקודות)
- ב. כתבו מאיזה גיל ובאיזה תנאי נדרו של אדם נחשב לנדר. (2 נקודות)
- ג. בפני מי יכול הנודר להתיר את הנדר שנדר? בתשובתכם התייחסו **גם** לנודר בחלום. (3 נקודות)

פרק שני – מושגים בהלכה (20 נקודות)

ענו על שאלה 15.

15. לפניכם שבעה מושגים.

- הסבירו בקצרה **חמישה** מן המושגים. לכל מושג שהסברתם, כתבו הלכה אחת הקשורה אליו (לכל מושג – 4 נקודות).
- א. ברכה מעין שבע
 - ב. ברכת האילנות
 - ג. בין הפרקים
 - ד. סמיכת גאולה לתפילה
 - ה. דבר שהוא כברייתו
 - ו. "לא תעמוד על דם רעך"
 - ז. פת הבאה בכיסנין

בהצלחה!